

פרשת בהר בחקותי תשע"ז

פנינים מרבינו האור החיים הקדוש

אופן הקיום של ברכת "והתהלכתי בתוכם"

"והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם" (כו יב). וצריך להבין את הברכה של והתהלכתי בתוכם - באיזה אופן וצורה יקויים ענין זה שד' יתברך יתהלך בתוככי האדם הגשמי, שהוא בעל חומר גס ומגושם.

ומבאר האוה"ח (יז י) שהנשמות של בני" חצובות מאורו יתברך וכמו שכתוב (דברים לב ט) "כי חלק ד' עמו". ואע"פ שגופות בני" נמצאים בעולם הגשמי שהוא רחוק מאד מהמקור והשורש של נשמותיהם מ"מ הם עדיין מחוברים אל שורש נשמותם וכמוש"כ (שם) "יעקב חבל נחלתו". [וצורת ההתחברות יבואר להלן. וההסבר בזה שצורת ההתחברות נמשלת לחבל, מבואר באוה"ח (דברים שם), ויובן ג"כ מתוך דברי האוה"ח שיתבארו להלן].

[וזה לשון האוה"ח (יז י) "כפי מה שהאירו חכמים את עינינו בפנימיות התורה, כי כל נפשות עם בני ישראל הם ממדרגה שאין למעלה מזה [כמבואר באריכות בנפש החיים (א ה-ז, ד י-יא) ודו"ק] בסוד (דברים שם) 'כי חלק ד' עמו'. גם אמרו שהגם שהם בעולם התחתון ורחוקים ממקום גבוה אעפ"כ ישנם דבוקים בחוט של חסד עד מקום שרשם בסוד אומרו (שם) 'יעקב חבל נחלתו'"].

ומבואר עוד בדברי האוה"ח (ויקרא יז יד, דברים ד ד) שאף על פי ש"הקל הבורא ברוך הוא, הוא חיות הכל" (אוה"ח ויקרא שם), מכל מקום רק מי שמקבל את השפעת חיותו באמצעות צד הקדושה יוכל להיות מכונה ומוכתר עם התואר הזה של "חי".

והטעם לזה הוא "כי ד' נקרא (דברים ה כג) אלקים חיים", ולכן האדם שנמשך אליו חיותו באמצעות צינורי הקדושה הרי שהוא יקרא "חי", אבל "זולת זה לא יקרא "חיים" הגם שיתנועע ויאכל כו' [ולכן] הרשעים בחייהם קרויים מתים (ברכות יח): לצד שמקורם מקור המיתה" (אוה"ח דברים שם).

ועל פי זה מבאר האוה"ח (כו יא) את האופן שבו מתקיימת הברכה של "והתהלכתי בתוכם". וזה לשונו "גם נתכוון על דרך מה שאמרו ז"ל כי נשמות עם בני ישראל חצובות מאורו יתברך והרחקת שכינתם בעולם הזה לא יסובב פרידתה ממקורה והרי היא דבוקה בחבל הכסף עד מקום מחצבה, ודרך שם יורד אור החיים ממקור עליון ומחבר נפש קדושה עם מקורה כו' והוא מאמר ד' באומרו "והתהלכתי בתוכם", זו חבל הכסף המתהלך מאורו יתברך תוך נפש האדם".

ומבואר מדברי האוה"ח שכוונת הפסוק באומרו "והתהלכתי בתוכם" הוא, שד' יתהלך בתוככי האדם באמצעות נשמתו הקדושה של האדם. והיינו שד' מביטח לבני" שאור קדושתו

יתברך תהא מושפעת לתוכם באמצעות הרמ"ח ושס"ה איברים וגידים של נשמתם הקדושה, שהם הצינורות שדרכם עוברת השפע האלוקי של אור קדושתו יתברך.

ודבר זה הוא קיומו של הברכה של "והתהלכתי בתוכם" כיון שבאמצעות חבל הכסף של נשמת האדם מושפעת אליו שפע אור החיים, ממקור החיים. ואם כן מבואר שעל ידי עשיית רצונו יתברך הרי שאורו יתברך מתפשט ויורד ומתהלך בתוככי האיש הזוכה לזה. [וע"ע בקטע של "פעולת הנשמה באדם - ועיקר הכוונה בכניסת בני" לארץ ישראל"].

מעלת הדביקות והקדושה שייכת רק לבני" ולא לאומות העולם

"וידבר ד' אל משה לאמר, דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו כי קדוש אני ד' אלקיכם" (יט א-ב). ומבאר האוה"ח שרק בני" יכולים להשיג את דרגת הקדושה ולפיכך דייק הפסוק לומר "דבר אל כל עדת בני ישראל כו' קדשים תהיו".

וזה לשון האוה"ח "ואולי כי דווקא בני" הוא שישנם בבחינה זו מה שאין כן אומות העולם. לו יהי' שיפרוש אדם עצמו מבחינות העריות האסורות לו או אפילו שאינם אסורות אעפ"כ מושלל הוא מבחינת הקדושה. ולזה אמר, אל וגו' בני ישראל". וכעין זה כתב האוה"ח בפרשת דברים (ד ד) וזה לשונו "ואתם הדבקים כו' אתם הם הדבקים בד' ולא עכו"ם [אפילו] ירצו העכו"ם להידבק בד' לא יזכו לזה". ודבר זה צריך ביאור דמאיזה טעם מושללים אומות העולם מבחינת הקדושה והדביקות.

והנה הביאור לזה נלמד מתוך דברי הפסוק (יט ב) שאומר "כי קדוש אני ד' אלקיכם". דהיינו שקדושתם של ישראל נובע מצד זה שד' יתברך הוא קדוש (אוה"ח שם). והסבר הדברים הוא שאופן השפעת הקדושה על בני" הוא באמצעות נשמתם הקדושה שהיא "חלק אחד כו' משם הוי' ב"ה" (אוה"ח דברים שם). ובאמצעות התחברות הנשמה אל שורשה "יורד [אליה] אור החיים ממקור העליון" (אוה"ח ויקרא כו יא), ומקדש ומדבק את האדם אל ד' יתברך. ועל ידי זה מתעורר האדם להתדבק אל התורה הקדושה ואל ד' יתברך.

ולכן, כיון שהעכו"ם "כל נפשם היא בחינת הרע" (אוה"ח ויקרא יד ג) לפיכך אין להם יכולת לקבל את שפע הקדושה באמצעות נשמתם לפי שהנר"ן שלהם, מקורו ושרשו אחוז בהצד הטומאה. ולכן השפע הקדוש מאלוקים חיים איננה יכולה להיות מושפעת אל העכו"ם שמקורם הוא מקור המיתה. [כן מתבאר מתוך דברי האוה"ח (דברים שם)].

פעולת הנשמה באדם - עיקר הכוונה בכניסת בני"א אל ארץ ישראל

הנה צריך להבין מהו הפעולה שהנשמה הקדושה פועלת באדם. והנה האוה"ח מבאר שבאמצעות השפעת הנשמה הרי שהאדם מתאוה ללכת בדרך הטוב ולקבל עליו עול מלכותו יתברך.

וזה לשון האוה"ח (כו יא) "נשמות עם בני ישראל חצובות מאורו יתברך כו' והרי היא דבוקה בחבל הכסף עד מקום מחצבה ודרך שם יורד אור החיים ממקור עליון ומחבר נפש קדושה עם מקורה. וזה יסובב כי תכיר הנפש [את] בוראה, ותתאוה לעבודתו וללכת בדרכיו כו' איש כזה יבחר בקבלת עול אלקותו יתברך".

דהיינו שע"ז שמושפעת לתוככי האדם, אור החיים, ממקור החיים, מתעורר האדם להכיר את בוראו כיון שאורו יתברך נמצא בתוככי לבו וקרבו, [וכך כתב רבינו יונה בשערי תשובה (א י') "והנה הבורא נפח באפי נשמת חיים כו' להכירו כו"']. ובזה יתאוה האדם לקבל עליו אלקותו יתברך, לעבדו, וללכת בדרכיו.

[ואציין] שהנפש החיים (א טו) מסביר ומפרט את האופן שבו הנשמה משפעת על האדם, בענין הבנתו בדברי התורה. וזה לשונו "והיא הנותנת להאדם בינה יתירה להשכיל השכליות הפנימים הגנוזים בתורתנו הקדושה כו' שהיא הנותנת לו בינה, בניצוצי אורה עליו, להשכילו בעמקי מצפוני התורה הקדושה". והיינו שבאמצעות השפעת אור קדושת נשמתו, מסתייע האדם להבין את עמקי סודותיה של התורה הקדושה.

והסבר הדבר הוא, שכיון שהתורה היא "שמא קדישא דקודשא בריך הוא, ממש" (זוהר יתרו צ:): לפיכך באמצעות השפעת אור הנשמה להאדם שהוא "חלק אחד כו' משם הוי' ב"ה" (אוה"ח דברים ד ד ז), מסתייע האדם להשכיל את עמקי סודותיה של התורה הקדושה.

ועל פי זה מבאר האוה"ח (כו יא) את הפסוק של "והתהלכתי בתוכם והייתי לכם לאלקים ואתם תהיו לי לעם". שכונת הפסוק הוא, שבאמצעות קיום הברכה של

'והתהלכתי בתוכם' - שיושפע לתוך נשמת האדם אור החיים ממקור עליון, יקויים גם הענין של 'והייתי לכם לאלקים', "כי איש כזה יבחר בקבלת עול אלקותו יתברך". [וכך כתב בפרשת יתרו (כ ב ד"ה עוד ירצה כו' קודם). ודו"ק].

ולפי דברי האוה"ח הנ"ל - שבאמצעות קיום הברכה של 'והתהלכתי בתוכם', "תכיר הנפש בוראה ותתאוה לעבדו וללכת בדרכיו", יבואר המשך דברי הפסוק של "ואתם תהיו לי לעם".

דהנה זה לשון האוה"ח (דברים ד ז) "כשאתם דבקים בד', פירוש, שלבכם חפץ בו ובמצוותיו, בזה הוא נקרא אלקיכם בייחוד". ולפי זה כוונת הפסוק באומרו "ואתם תהיו לי לעם" הוא כך: כיון שבאמצעות קיום הברכה של 'והתהלכתי בתוכם', אתם מתאוים לעבוד את ד', אם כן עי"ז אתם תהיו "לי" לעם דהיינו שאתם תהיו שלי, כי תתייחד אלוקותי עליכם בייחוד. ודו"ק.

ולפי דברי האוה"ח, יבואר הטעם לזה שהפסוק מזהיר את ישראל מלהימשך אחרי מותרות עולם הזה, בדווקא כשהתורה מדברת על ענין כניסת בני ישראל לתוך ארץ ישראל.

והסבר הדבר הוא, לפי שתכלית כניסתם לארץ ישראל הי' בכדי שיקויים ענין זה של "והייתי לכם לאלקים" - [אוה"ח (כה לז). דהיינו שיתייחד שמו על ישראל בפרטיות, לפי שא"י איננה נתונה תחת שליטת השרי מעלה (אוה"ח דברים כו יז)]. - לפיכך הזהירה התורה את ישראל מלהימשך אחרי תענוגי א"י, לאכול מפרי' ולשבוע מטובה, "כי כשהאדם הולך אחר גרונו ויטה גבול התאוה שבו למותרות, בזה יחשיך אור הנפש" (אוה"ח כה לז).

והסבר הדבר הוא לפי שכשתחשך אור הנפש - ותתמעט השפעת אור קדושת הנפש, תיחלש ההכרה של הנפש, בבוראה (וכמוש"כ האוה"ח כו יא), ותימנע לבו מלהיות נוטה ומתאוה לקבל עליה את עול אלקותו יתברך. ועל ידי זה תתבטל עיקר סיבת כניסתם לארץ ישראל, שהוא בכדי להכיר את ד' ולקבל עליהם את עול אלקותו יתברך. ולפיכך התורה הזהירה את בני"א על הענין הזה של הפרישה מן המותרות, סמוך להפסוק שמדבר על כניסת ישראל לארץ ישראל. ודו"ק.

הגליון הזה מוקדש לרפ"ו ש בריינא זלאטא בת דינה תחי' הגליון הזה נתנדב לע"נ מאיר ראובן בן טוביה הלוי ז"ל

י"ל ע"י מכון פניני אור החיים לתיקונים והערות או לסייע בהפצת תורת האוה"ח הק',
 כמו"כ הרוצה לנדב הוצאת הקו' לכבוד חג השבועות
 נא לפנות למייל: peninei.ohrhaichaim@gmail.com